Behovsdokument

Endring av art, MTB og areal – lokalitet Holmskallen

Ålesund kommune, Møre og Romsdal

Ode AS søker om endring av art fra laks/ørret til torsk, økning av maksimalt tillatt biomasse (MTB) fra 3 600 til 6 240 tonn og en mindre arealendring for å flytte fôrflåten på lokalitet 45155 Holmskallen i Saltsteinsleia, Ålesund kommune. I dette notatet begrunner vi hvorfor vi har behov for akkurat denne lokaliteten, hvorfor den er godt egnet for torsk, og hvorfor det er nødvendig med 6 240 tonn MTB for å drive den.

Våre hovedpoeng er:

- Holmskallen er en etablert lokalitet, godkjent for et anlegg med 12 bur og med utslippstillatelse fra Statsforvalteren for 6 240 tonn. Søknaden gir økt produksjon uten at nye sjøområder tas i bruk, utover en mindre justering av flåteplasseringen.
- Lokaliteten har særskilt gode egenskaper for torsk: den er eksponert, dyp og strømsterk, og ligger med god avstand til registrerte gytefelt og gyteområder for torsk.
- Miljøtilstanden er dokumentert med undersøkelser fra 2021 til 2026, før, under og etter en produksjonssyklus med laks. Alle undersøkelser viser beste tilstandsklasse, og DNV vurderer at resipienten har kapasitet for 6 240 tonn.
- Anlegget er godkjent og dimensjonert for 6 240 tonn. Med dagens MTB utnyttes bare drøyt halvparten av kapasiteten, og investeringene som kreves for å starte torskeproduksjon på lokaliteten kan ikke forsvares med lav MTB.
- Holmskallen skal inngå i et eget produksjonsområde i Møre og Romsdal, i samme region som Odes hovedkontor og tilvekstsenter i Ålesund og slakteriet på Vartdal.

Et etablert anlegg med dokumentert driftsgrunnlag

Holmskallen ble etablert av Mowi og er kjøpt av Ode med alle nødvendige tillatelser. Anlegget er godkjent med 12 bur à 110 × 110 meter i to rekker, med tilhørende fortøyningssystem og fôrflåte.

Lokaliteten ble opprinnelig omsøkt og dimensjonert for 6 240 tonn i 2021, og Statsforvalteren har gitt utslippstillatelse for denne biomassen. Ved etableringen ble MTB satt til 3 600 tonn.

Mowi la ut en ramme med 7 bur og drev lokaliteten med én generasjon laks (V-24) i 6 av disse. B-undersøkelsen ved maksimal belastning i 2025 viste tilstand 1 (meget god), og C-undersøkelsen fra samme år viste meget god tilstand i overgangssonen. Driften har dermed ikke gitt målbar påvirkning på bunnmiljøet. Ode søker nå om den MTB-en lokaliteten opprinnelig ble omsøkt og dimensjonert for.

Miljøtilstanden er god og godt dokumentert

For å dokumentere dagens tilstand har Ode fått gjennomført ny B-undersøkelse, CTD-målinger og analyse av prioriterte og vannregionspesifikke stoffer i august 2026. Sammen med C-undersøkelsen fra 2025 viser resultatene at lokaliteten har svært gode resipientforhold:

- B-undersøkelsene fra 2021 (før drift), 2025 (maksimal belastning) og 2026 (etter drift) viser alle tilstand 1, med tilstand 1 på samtlige stasjoner i 2026.
- C-undersøkelsen fra 2025, tatt ved maksimal belastning, viser meget god tilstand i overgangssonen ved alle stasjoner, med høyt artsmangfold og stabile forhold sammenlignet med 2021. DNV vurderer at C-undersøkelsen er tilfredsstillende også for 6 240 tonn, da den har nok stasjoner og dekker overgangssonen.
- Prioriterte og vannregionspesifikke stoffer ble funnet i lave konsentrasjoner, tilsvarende tilstandsklasse I (bakgrunn) eller II (god), eller under kvantifiseringsgrensen.
- CTD-målingene viser at bunnvannet har svært god oksygentilstand både under anlegget og ved referansestasjonen.

DNV vurderer at den sterke strømmen vil føre organisk materiale bort fra anlegget, og at resipienten har kapasitet for 6 240 tonn.

Lokalitetens egenskaper gjør den særskilt egnet for torsk

Holmskallen ligger i et åpent og eksponert sjøområde i Saltsteinsleia. Dybden under anlegget er om lag 82–101 meter, og spredningsstrømmen på 60 meters dyp er svært sterk (gjennomsnitt 10,9 cm/s). Dette gir god vannutskifting, stabile oksygenforhold og god spredning av utslipp.

Lokaliteten ligger også med god avstand til gyteområder for villtorsk. Nærmeste kartlagte gytefelt for torsk, Smågevågen (regionalt viktig), ligger om lag 6,5 km sjøvei fra anlegget, og nærmeste registrerte

gyteområde for torsk ligger om lag 5,1 km sjøvei unna. Strømsimulering viser lite strømkontakt mellom anlegget og de kartlagte gytefeltene vest for Gossen. Kombinasjonen av eksponering, dyp, sterk strøm og avstand til gytefelt gjør Holmskallen godt egnet for torskeoppdrett.

Behovet for 6 240 tonn på Holmskallen

Å starte torskeproduksjon på Holmskallen krever investeringer i utstyr og drift tilpasset en eksponert lokalitet. Med 3 600 tonn vil et anlegg med 12 bur bli drevet med drøyt halvparten av kapasiteten det er godkjent for, mens mye av driftskostnadene er de samme. Full MTB er derfor avgjørende for at det skal være lønnsomt å ta lokaliteten i bruk for torsk.

For torsk følger selskapsbiomassen lokaliteten. Biomassen kan ikke flyttes mellom lokaliteter i et produksjonsområde slik det kan for laks. Produksjonskapasiteten vår avhenger dermed direkte av MTB-en på den enkelte lokalitet, og en godt egnet lokalitet som Holmskallen bør utnyttes fullt ut.

Behovet for å flytte fôrflåten

Arealendringen gjelder kun fôrflåten med tilhørende fortøyninger, som flyttes om lag én merdlengde i sørøstlig retning til en mer beskyttet plassering på lokaliteten. Bur og hovedfortøyninger endres ikke i forhold til slik anlegget er godkjent. Holmskallen er eksponert, og en mer skjermet flåteplassering gir sikrere arbeidsforhold og mer stabil drift i dårlig vær. Endringen er dermed begrunnet i drift og HMS.

Holmskallens rolle i Odes verdikjede i Møre og Romsdal

Ode er et helintegrert torskeoppdrettsselskap med kontroll på hele verdikjeden fra rogn til produkt. Siden oppstarten har vi vokst til å bli et selskap med om lag 300 ansatte. Møre og Romsdal er fylket der verdikjeden vår er lengst utviklet, med hovedkontor og tilvekstsenter i Ålesund, settefiskanlegg på Tjeldbergodden og slakteri på Vartdal. Hovedtyngden av produksjonen vår ligger i fylket.

Vi arbeider med å etablere flere geografisk adskilte produksjonsområder som kan driftes uavhengig av hverandre, og som hver har tilstrekkelig kapasitet. Det reduserer risikoen for smittespredning mellom områder og gjør produksjonen mer robust. Holmskallen skal inngå i et slikt produksjonsområde i Møre og Romsdal, og ligger i samme region som tilvekstsenteret og slakteriet. Uten tilstrekkelig sjøkapasitet blir ikke investeringene som allerede er gjort i regionen fullt utnyttet.

Effektiv og samfunnsnyttig arealbruk

I utredningen «Kunnskapsgrunnlag for nye arter i oppdrett» fikk torsk høyest score av de marine artene på kriteriet om å utnytte Norges naturgitte fortrinn, definert som tilgang på rent vann og areal. Rapporten peker på at det bør satses på arter som utnytter disse fortrinnene og som har kommet langt i utviklingen, deriblant torsk[1]. Å ta i bruk en eksisterende lokalitet med full kapasitet skaper arbeidsplasser og verdiskaping langs kysten uten å legge beslag på nye sjøområder, i tråd med prinsippene om effektiv og samfunnsnyttig arealbruk i Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) s. 69.

Avslutningsvis

Vi ber Møre og Romsdal fylkeskommune om å legge forholdene som er beskrevet i dette notatet til grunn i vurderingen av søknaden om endring av art, økning av MTB og arealendring på lokalitet 45155 Holmskallen. Lokaliteten er etablert, godt dokumentert og særskilt egnet for torsk.

[1] Havforskningsinstituttet, Akvaplan-niva, Norsk institutt for vannforskning og Samfunns- og næringsforskning (2019). Kunnskapsgrunnlag for nye arter i oppdrett.